

Predavanja na različne teme iz zgodovine glasbe in glasbene estetike smo obiskovali z veseljem. Predavanja prof. Jožeta Sivca, ki se je suvereno »sprehajal« po t. i. stari glasbi in nam z zanj značilnim navdušenjem razkrival podrobnosti glasbenega razvoja od antičnih časov prek srednjega veka do renesanse in baroka. Najraje pa je predaval o vokalno-instrumentalni glasbi velikih mojstrov baroka, o Händlovih operah ali Bachovih pasijonih. Izstopal je z resničnim obvladovanjem podatkov in s poznavanjem še tako neznatnih podrobnosti iz življenja skladateljev ter časa, v katerem so ustvarjali. Pravo nasprotje so bila predavanja prof. Andreja Rijavca, ki je navdihneno in lucidno komentiral ustvarjalno pot in dela velikih skladateljev od časa Schuberta prek Mahlerja in Schönberga vse do Varèsa, Stockhausna in Cagea. Prav tako je znal umestiti v čas in svetovne glasbene tokove slovensko ustvarjalnost prve polovice 20. stoletja. Nekoliko več osredotočenosti od nas študentov so terjala predavanja prof. Marije Bergamo, katere razmišljajoči svet je povezoval filozofijo z glasbeno zgodovino, teoretične zapise o glasbi skozi stoletja s sociologijo glasbe, glasbeno teorijo z glasbeno estetiko. Odpirala nam je nova obzorja, obstoja katerih se nismo zavedali, a smo s takim pristopom redko prihajali v stik v svojem preduniverzitetnem šolanju. Sredi osemdesetih let je še vedno poučeval na oddelku tudi starosta slovenske muzikologije prof. Dragotin Cvetko. Srečanja s prof. Cvetkom so nam dala vpogled v nazore in raziskovalne metode, iz katerih je zrasla generacija naših profesorjev.

Po končanem študiju nas je, tedanje študente, življenje razneslo po različnih poteh, v različne službe, dostikrat le delno povezane z muzikologijo, še bolj pogosto na čisto druga strokovna področja. Vendar pa se je izkazalo, da je bilo tisto, kar smo se naučili ob študiju muzikologije, mogoče izkoristiti tudi na drugih področjih. Pa tudi, da so znanja, pridobljena v analognem svetu, uporabna kot temelj uspešnega delovanja v digitalni dobi.

Mag. Zoran Krstulovič je diplomiral in magistriral iz muzikologije, trenutno pa je pomočnik ravnatelja za vodenje strokovnega dela Narodne in univerzitetne knjižnice.

Alenka Metljak

Prevajalec je edini poklic z visoko izobrazbo, ki v karieri ne more napredovati, in ostane ves čas le prevajalec z vedno več nakopičenega terminološkega in jezikovnega znanja.

ZRSZ – Opis poklica

PERSPEKTIVNOST PREVJALSKEGA POKLICA V DOBI GLOBALIZACIJE

Ta apatična opredelitev, iz katere veje duh po stagnaciji, je izsek iz opisa poklica, kot so si ga zamislili na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Ob nadaljnjem branju opisa mladi, ki se poigravajo z mislijo o študiju prevajalstva, dobijo vtis, da prevajalec do konca poklicne poti nemočno stopiclja na mestu, ujet v okove lastnega poklica, ki mu onemogoča kakršno koli napredovanje, razen že omenjenega »kopičenja znanja«. Poleg tega obstaja splošno prepričanje, da »prevajanje ni nič posebnega« in da je samo še vprašanje časa, kdaj bodo prevajalce nadomestili računalniki. Po mnenju vseh nepoklicanih se bo to zgodilo že jutri. Vendar, ali se bo res? Prevajalstvo je zelo široka in dinamična panoga, o kateri mladi prevajalec ne ve veliko, dokler se vanjo dejavno ne vključi.

Na Oddelku za prevajalstvo so diplomu pridobili številni (le) prevajalci, ki so se z lastnim delom in sposobnostmi uspeli dokazati na različnih področjih prevajalske panoge. V tem prispevku želim na primeru lastne karijerne poti prikazati nekatere možnosti, ki so na voljo diplomantu oddelka, in začeti razpravo o perspektivnosti poklica.

Moj študij se je zaključil leta 2005. Kot popolnoma neizkušena prevajalka sem vstopila v svet tehničnih prevodov, prevajalskih orodij, strogega preverjanja kakovosti in kratkih rokov. Hitro je postalo jasno, da je razkorak med znanjem, pridobljenim v času študija, in zahtevami trga nepričakovano velik. Prevajalski orehi, nad katerimi smo vzdihovali med študijem, so se v primerjavi z dejanskimi izvirniki zdeli kot lahкотen sprehod ob morju. Starejši sodelavec me je ob neki priložnosti poskusil opogumiti z besedami: »Ne obstajajo lažji in težji prevodi,

obstajajo samo bolj ali manj izkušeni prevajalci.« Neizkušenemu (in dovolj samokritičnemu) prevajalcu je skoraj vsak prevod tematike, ki se je loteva prvič, težak, a sčasoma ta občutek zbledi, nekako premo sorazmerno s količino prevedenih besed, prejetih povratnih informacij in novih naročil. Ko se je pojavila priložnost za prakso v evropskih institucijah, sem jo zgrabila z obema rokama. Vendar v velikih institucijah stvari potekajo počasneje, pogrešala sem dinamiko manjšega okolja in zato kmalu začela delati kot vodja projektov v enem od prevajalskih podjetij. Po nekaj letih sem si kljub razgibanemu delu zaželela več stika s prevajanjem, zato sem se odločila za nov karierni obrat. Spet sem začela znova, tokrat kot samostojna prevajalka. Prvih nekaj mesecev sem intenzivno

karijerne usmeritve, ki so bolj ali manj povezane s prevajanjem: terminološko delo, vodenje projektov, zagotavljanje kakovosti, jezikovna podpora v zagonskih podjetjih, izobraževanje in tehnična podpora za uporabnike prevajalskih orodij, aktivno sodelovanje pri razvoju jezikovnih tehnologij ter drugo. Prevajalska panoga se razvija. Pri tem se – zlasti zaradi vseprisotne digitalizacije in rasti v proizvodnih dejavnostih – povečuje tudi količina vsebine, ki jo je treba prevesti. Skladno s tem se povečuje tudi povpraševanje po kakovostnih prevajalcih. Prevajanje je postalo ena od globalnih panog, čemur se mora prilagoditi tudi prevajalec in delovati v skladu s tem. Brez prevajanja bi bil obseg poslovanja na čezmejni, regionalni in globalni ravni nepredstavljivo manjši.

Temelj za uspešno kariero je najprej dobra teoretična izobrazba in primerno praktično usposabljanje.

pošiljala ponudbe za svoje storitve ter iskala naročnike, nato sem začela sprejemati manjše projekte in tako postopoma gradila svoje ime. Zaradi vedno večjega povpraševanja sem morala kmalu začeti razmišljati o širitvi podjetja in iskanju sodelavcev. Zdaj se je šele zares začelo.

Kako mi je na tej karierni poti pomagala diploma Oddelka za prevajalstvo? Dala mi je trdno jezikovno podlago, širino in samozavest, večščin, ki jih prevajalec potrebuje na samem začetku. Zadnjih nekaj let je sodelovanje med oddelkom in slovenskimi prevajalskimi podjetji na precej visoki ravni, saj je razkorak med znanjem, ki ga kažejo sedanji študenti, in tem, kar od njih pričakujejo podjetja, vsako leto manjši.

Oddelek za prevajalstvo in na splošno večina podjetij si stalno prizadevajo, da prevajalec kljub neambicioznim omejitvam iz navedene formalne opredelitve poklica ne stagnira, ampak napreduje skupaj z razvojem panoge. V njej je na voljo ogromno priložnosti za različne

Bistveno na začetku poti je, da mladi prevajalec, opremljen z diplomom, jezikovnim znanjem in željo po dokazovanju na tem področju, premaga strah pred tehnologijo. Zdi se, da umetna inteligenca, pametna orodja in avtomatizacija ogrožajo naše delo in njegovo vrednost. Vendar je treba gledati širše: na voljo je nešteto orodij, ki ponavljajoča se opravila izvedejo namesto nas, tako da se lahko prevajalec posveti osnovni dejavnosti. To zajema predvsem prevajanje zapletenejših besedil, ki se vedno znova izognejo predvidljivosti, enoličnosti in konformizmu. Zato prevajalska panoga kljub tehnološkemu napredku ne bo nikoli izginila, prav nasprotno, prevajanje omogoča, spremlja in spodbuja napredek, zato o stagnaciji sploh ne more biti govora.

Za prevajalce, ki vsaj malo sledijo trendom in so se sposobni prilagajati spremembam, bo vedno na voljo dovolj poklicnih in poslovnih priložnosti. Temelj za uspešno kariero je najprej dobra teoretična izobrazba in primerno

praktično usposabljanje. To dvoje je prvi korak. Ko prevajalec sčasoma ujame ritem, ga pot vodi samo še naprej in navzgor.

Alenka Metljak je iz prevajalstva diplomirala leta 2005 in je ustanoviteljica prevajalskega podjetja Alt plus d.o.o.

Akad. zasl. prof. dr. Boris Paternu

NE POZABIMO IVANA PRIJATELJA

Ustanovitev Univerze v Ljubljani leta 1919 pomeni močno prelomno mesto v razvoju slovenske literarne zgodovine. Ne samo zaradi njene prve akademske institucionalizacije z umestitvijo na Filozofsko fakulteto, kar ji je dajalo čisto nove možnosti. Prelom je bil ob tej priložnosti več kot samo institucijski, zgodil se je tudi znotraj stroke same, v njeni globinski orientaciji. Gre za univerzitetno nastopno predavanje Ivana Prijatelja dne 8. decembra 1919 z načelnim naslovom *Literarna zgodovina*. Lahko rečemo, da je bil to prvi globoko domišljen koncept moderne literarne zgodovine na Slovenskem, ki se je zgodil ob prihodu stroke na samostojno univerzo. Ivan Prijatelj je prišel iz slovitega Jagičevega seminarja dunajske univerze, kjer je bil predviden za profesorja slovanskih literatur, vendar se je odločil za Ljubljano. Za sabo je imel svetovljansko literarno izobrazbo in globoko razumevanje sodobnih zahodnih, pa tudi ruskih tokov literarne znanosti. Vedel je, kam prihaja, in poznal stanje stroke. V predavanju se ni omejil na kakšno priložnostno tezo, temveč je s teoretsko pretanjenostjo posegel v tako rekoč vsa temeljna vprašanja literarnozgodovinske znanosti in ji odprl smotrno pot iz domače v sodobno, evropsko razvito znanost. Sam jo je poimenoval »moderna literarna zgodovina«. Mnoge njegove misli so še danes ali celo znova aktualne.

Vodilna misel Prijateljeve sicer zelo kompleksne razprave je: razviti literarno zgodovino na višjo, tudi osamosvojeno raven spoznanja, doseči njeno avtonomnost. Prestopiti njeno ujetost v konglomerat filoloških in drugih strok. To pa se lahko zgodi samo ob dojemanju in sprejemanju literature kot umetnosti. Torej ob